

De invloed van het orthopedagogisch klimaat in de residentiële justitiële jeugdzorg: recidivevermindering door opvoeding, behandeling en scholing.

Een wetenschappelijke onderbouwing.

Dr. G.H.P. van der Helm, hogeschool Leiden

Nico van Tol, Bsc, hogeschool Leiden

Prof. dr G.J.J. Stams, Universiteit van Amsterdam

1. Inleiding

Jongeren met ernstige gedragsstoornissen en/of crimineel gedrag worden in onze samenleving ingesloten in gesloten instellingen (Jeugdzorg Plus) en Justitiële Jeugdinstellingen om hen onder dwang op te voeden en te behandelen. Het doel is enerzijds om deze jongeren te straffen als genoegdoening voor de samenleving, waar het delinquente jongeren betreft, en anderzijds om de maatschappij tegen hen te beschermen. De belangrijkste doelstelling van de gesloten en justitiële jeugdinstellingen is echter om jongeren met ernstige gedragsproblemen zo op te voeden en te behandelen dat zij niet terugvallen in het ongewenste gedrag, waaronder delinquentie, en ervoor te zorgen dat zij weer een volwaardige plaats in de samenleving kunnen verwerven (Van der Helm, 2011).

De jongeren waar het om gaat hebben doorgaans ernstige leer- en opvoedingsachterstanden, vaak een licht verstandelijke beperking, al dan niet in combinatie met psychopathologie. Stoornissen en problemen in het functioneren ten gevolge van een combinatie van erfelijke- en omgevingsfactoren komen vaak voor. (Ankarsater 2009; Kaal, 2011; Vermeiren & Doreleiers, 2003). Insluiting van deze jonge mensen heeft op zichzelf een negatieve werking en leidt onder andere tot (aangeleerde) hulpeloosheid, opstandigheid en depressie (Van der Helm, 2011; White et al., 2011). De insluiting en verwijdering uit het gezin en de gewone leefomgeving wordt in de regel door het kind als een (zware) straf ervaren.

Het vereist veel vakmanschap, geduld en toewijding van alle pedagogisch medewerkers en andere bij opvoeding, begeleiding, behandeling en scholing betrokkenen om hier op een helpende, op (zelf)herstel gerichte wijze mee om te gaan.

Leed toevoegen zou uit den boze moeten zijn. Niet alleen omdat hiermee de rechten van het kind met voeten worden getreden (Internationaal Verdrag van de Rechten van het Kind (IRVK, Hofte, 2012), maar ook omdat dit een doelmatige en doeltreffende hulpverlening onmogelijk maakt (Lipsey, 2009; Parhar, 2009), met name doordat niet wordt aangesloten bij algemeen erkende werkzame bestanddelen van behandeling, de zogenaamde Risks-, Needs-, en Responsivity beginselen (RNR; Andrews & Bonta, 2010; Van der Helm, 2011).

Leed verergeren in de vorm van straf en vernedering tijdens de opsluiting werken averechts, zo is inmiddels overtuigend aangetoond. Uit een aantal wetenschappelijke overzichtsstudies (Lipsey, 2009; Parhar, 2009) blijkt dat vergroten van leed de kansen op een gunstige ontwikkeling sterk vermindert en recidive vergroot, terwijl een zorgzame, op samenwerking en verantwoordelijkheid gerichte aanpak, in combinatie met een goede nazorg, de kansen op rehabilitatie en recidivevermindering vergroot (De Swart et al. , 2011, Schubert et al., 2011). Het accepteren van zogenaamde vrijwillige nazorg na detentie, en daardoor waarschijnlijk minder terugval in ongewenst gedrag, komt vaker voor wanneer jongeren in de inrichting een positief leefklimaat hebben ervaren (Donker & De Bakker, 2012).

2. Opvoeden, behandelen en leren in een orthopedagogisch leefklimaat

Bij het opvoeden, behandelen en scholen van de jongeren waar het in dit artikel over gaat, spelen de eerder genoemde Risks-, Needs- en Responsivity-beginselen van Andrews en Bonta (2010) een belangrijke rol. Deze in de jaren negentig geformuleerde principes vormen de basis van 'wat werkt' bij jongeren met een criminele achtergrond en/of ernstige gedragsproblemen. Bij opvoeden, behandelen en scholen is het noodzakelijk om te focussen op de risico's die deze jongeren vormen: jongeren met een ernstig risico op recidive van delicten dienen doorgaans intensiever te worden begeleid dan jongeren met een minder ernstig risico. Hetzelfde geldt voor wat jongeren nodig hebben (Needs), de

aanpak van criminogene factoren. Criminogene factoren verschillen echter aanzienlijk tussen jongeren (evenals beschermende factoren). Zo heeft het in de regel niet veel zin om een vermogensdelinquent op een agressietraining te sturen (tenzij de jongere ook een agressieprobleem heeft). In feite geldt hier: 'one size fits nobody', oftewel: de aanpak van criminogene factoren moet afgestemd zijn op de persoon (responsivity beginsel).

Jongeren kunnen door hun ervaringen, problemen en/of stoornis vaak niet adequaat reageren op een interventie. Een jongere met beperkte leercapaciteiten dwingen in plaats van ondersteunen zal frustratie en agressie tot gevolg hebben.

Behandelmotivatie gevoed door een gevoel van ertoe doen, erbij horen, gezien worden (Van der Helm, Wissink, de Jongh, & Stams, 2012) zijn belangrijke voorwaarden voor opvoeding, behandeling, oftewel, om te leren. Met andere woorden, contact (je openstellen voor de ander), gaat vooraf aan interactie (je aanpassen en invloed uitoefenen). Behandelmotivatie kan bij geïnterneerde jongeren niet worden afgedwongen (Deci & Ryan, 2007), maar zal moeten worden verworven, stapje voor stapje vooruit en regelmatig met een stapje terug. Dit kan alleen in een goed klimaat of milieu dat intrinsieke motivatie stimuleert (Van der Helm, 2009).

De orthopedagoog Kok (1992) stelde dat effectieve behandeling en leren voor de jongere alleen mogelijk is indien aan een aantal voorwaarden is voldaan. De eerste voorwaarde om opvoeden en behandelen mogelijk te maken (basaal, de eerstegraads strategie) is een gestructureerd leefklimaat: veilig en begrenzend, vertrouwd, respectvol en waarderend. In het leefklimaat staan het vormgeven van relaties, omgaan met situaties en invloed en perspectief centraal. De pedagogisch medewerkers geven hier dagelijks op een deskundige, uitnodigende, besliste en vriendelijke wijze met de jongeren vorm aan. Zo'n leefklimaat maakt behandeling in engere zin, het methodisch werken met een groep, zoals bijvoorbeeld met behulp van specifieke programmadelen van YOUTURN, en erkende gedragsinterventies mogelijk en zinvol. Dit is wat Kok de tweedegraadsstrategie noemt. Wanneer de behandeling individueel van aard is, spreekt Kok van de derdegraads strategie.

Het belangrijkste leren en behandelen vindt echter plaats via het orthopedagogisch leefklimaat op de groep of het leerklimate in het bijzonder onderwijs. De rol van ouders

en het steunend netwerk is hierbij waarschijnlijk belangrijk, maar het beschikbare onderzoek op dit terrein geeft op dit gebied nog te weinig houvast (Van der Put, 2011).

Opvoeden in een orthopedagogisch leefklimaat

Opvoeding in een orthopedagogisch leefklimaat kent in Nederland een lange geschiedenis van pater O.G. Heldring tot Langeveld en Kok (Hanrath, 2011). Het doel van opvoeden is om de balans tussen morele autonomie en verbinding met de maatschappij te herstellen. Morele autonomie voert terug tot het werk van Kant (Kritiek van de Praktische Rede, 1788) en geeft aan dat de mens pas over werkelijke vrijheid kan beschikken wanneer hij luistert naar de menselijke rede en niet alleen afgaat op lustgeleide gevoelens of onmiddellijke prikkels uit de omgeving (emotioneel denken, Frijda et al., 2001; Goldberg 2009; Groeneweg, van der Helm, & Stams, 2012). Neurobiologisch onderzoek (Damasio, 2011) en emotieonderzoek (Frijda et al., 2001) ondersteunen deze opvatting.

Morele autonomie kan zorgen voor groei en ontwikkeling, maar zonder veiligheid, contact en maatschappelijke verbinding kan het leiden tot egocentrisme, denkfouten, exploitatief gedrag en gebrek aan empathie (Damasio, 2011; Frijda et al, 2001; Pinker, 2011). Het opvoedingsproces ziet er daarom globaal als volgt uit: een veilige basis, contact en een transparante structuur in de opvoeding kunnen zorgen voor stabilisatie en herstel van psychiatrische problematiek (Van der Helm, van Genabeek, Stams, & van der Laan, 2011). Vervolgens kunnen responsiviteit, respect voor elkaar en een individuele benadering van een jongere (RNR beginselen) leiden tot verdere toenadering en samenwerking. Deze moet leiden tot het gezamenlijk formuleren van een (nieuw) perspectief, zelfreflectie, een hogere zelfwaardering en leren, met als uiteindelijk doel recidivevermindering en participatie in de maatschappij.

Tegelijkertijd moet worden gewerkt aan wat we ontwikkelingsopgaven en competenties noemen (De Wit, Slot, & Van Aken, 2009; Van der Helm & Harte, 2012). Positieve zelfdeterminatie is gebaseerd op autonomie (ik ben iemand), groei behorende bij de leeftijd (ontwikkelingsopgaven), competenties (ik kan iets) en verbinding (ik hoor erbij). En bij ontwikkelingsopgaven en competenties gaat het niet alleen om de sociale en emotionele vaardigheden, maar ook om het kunnen uitoefenen van een vak.

Het orthopedagogisch klimaat in de instelling is de belangrijkste motor van processen die leiden tot vooruitgang bij de jongere. Om dit in een leefklimaat binnen een residentiële Justitiële setting vorm te geven, is een goede balans nodig tussen de dagelijkse structuur en in welke mate de pedagogisch medewerker hier flexibel mee om kan gaan (Van der Helm, Boekee, Stams, & van der Laan, 2011). Een gekende en geaccepteerde structuur is nodig voor veiligheid, vertrouwen en waardering. Deze structuur stabiliseert en ondersteunt herstel van psychische problematiek. Flexibiliteit is nodig om situaties adequaat te hanteren en dat bevordert leren en dus ontwikkeling, die nodig is om rehabilitatie en recidivermindering te bereiken (Van der Helm, 2011, Van der Helm et al. 2011).

De positieve werking van een goed orthopedagogisch klimaat kan ondermeer wetenschappelijk verklaard worden vanuit neurobiologisch onderzoek en de Sociale Informatieverwerkingstheorie (SIV) van Crick en Dodge (1992). Neurobiologisch onderzoek laat zien dat ons gedrag voor een belangrijk deel wordt bepaald door de wijze waarop we sociale informatie waarnemen en interpreteren (Damasio, 2011; Goldberg, 2009). De sociale informatieverwerking bij jongeren in de gesloten jeugdzorg en justitiële jeugdinstellingen berust vaak op een vijandige bias richting anderen en een gebrek aan empathie (Jolliffe & Farrington, 2004). Dit is waarschijnlijk het gevolg van eerdere negatieve ervaringen, zoals verwaarlozing, mishandeling en misbruik (Spinhoven, 2009). Zo liet Sato bijvoorbeeld zien dat delinquente jongeren neutrale gezichten als vijandig waarnemen (Sato, 2009). Deze jongeren zijn dan ook geneigd om in sociale (probleem)situaties vaker agressief te reageren (Van der Helm, Van Nieuwenhuizen, & Wegter, 2011).

Onderzoek van Matthys (2001) liet zien dat er vier sociale probleemsituaties zijn die voor jongeren met gedragsproblemen bijzonder moeilijk te hanteren zijn: geen sociaal nadeel kunnen verdragen (bijvoorbeeld uitgelachen of gepest worden of dit als zodanig percipiëren); geen autoriteit kunnen accepteren; geen hulp kunnen vragen of geven en niet met competitie kunnen omgaan. Onderzoek van Van der Helm, Matthys en Stams (2012) laat zien dat jongeren in JJI's op deze vier sociale probleemsituaties vaak agressief reageren, hetgeen voor agressie en escalatie van conflicten zorgt. Voor deze

jongeren zijn de escalaties een bevestiging van hun vijandige wereldbeeld. Pedagogisch medewerkers die dit niet verstaan en ongewild bijdragen aan escalaties versterken de neiging om anderen als vijand te zien (iatrogeen effect, Van der Helm, 2011).

Uit onderzoek van Van der Helm, Van Genabeek en Stams (2011) blijkt dat een adequaat, ook wel genoemd positief leefklimaat, jongeren helpt om te stabiliseren ('minder bang en boos', van der Helm, van Nieuwenhuizen & Wegter, 2011) om ontwikkeling van empathie te bevorderen¹ (Van der Helm & Stams, 2011) en om denkfouten of criminele cognities te verminderen (Groeneweg, Van der Helm, & Stams, 2012). Zoals onderzoek van Van der Helm, Matthys en Stams (2012) laat zien, is leren omgaan met sociale probleemsituaties en vermindering van vijandig denken nodig voor behandeling, en recidivevermindering.

Behandelen

Een verstoorde sociale informatieverwerking kan herstel binnen het orthopedagogisch leefklimaat bemoeilijken en sociaal leren belemmeren. Een algemene behandelstrategie, gericht op verbetering van cognitief, emotioneel en moreel functioneren (Groeneweg et al., 2012) kan het positieve proces (eerstegraads strategie) versterken door hier specifiek op in te zoomen door bijvoorbeeld Youturn, (tweedegraads strategie) en ART of Cova (derdegraadsstrategie).

In sommige gevallen kunnen ernstige psychische problematiek en/of agressie een obstakel vormen voor contact en interactie, voor opvoeding. Specifieke psychiatrische behandeling, zoals medicatie of psychotherapeutische interventies zoals cognitieve gedragstherapie (Stams, 2011), hebben laten zien dat deze aanzienlijk kunnen bijdragen aan herstel en recidivevermindering. Tezamen kunnen de drie strategieën van Kok bijdragen aan cognitief, emotioneel en sociaal leren (Damasio, 2011; Goldman, 2009) en morele autonomie om op deze wijze een fundament te leggen voor een blijvende verandering en terugkeer en participatie in de maatschappij.

Leren

---

¹ Uit onderzoek van Jolliffe en Farrington blijkt dat gebrek aan empathie recidive voorspelt.

Leren door opvoeden, behandelen en scholen gaan in het leefklimaat en in het speciaal onderwijs hand in hand. Leren is een belangrijke pijler van ontwikkeling en zingeving voor jongeren (Van der Helm, Stams, & van der Laan, 2011). De pedagogisch medewerkers die de groep begeleiden en de docent in het bijzonder onderwijs (Van der Helm & Austmann, 2012) zijn tegelijkertijd opvoeder, leerkracht en behandelaar: de professionele kennis, vaardigheden en houding van deze medewerkers bepalen de effectiviteit van het leer- en leefklimaat (Van der Helm, 2011). Binnen het speciaal onderwijs is nog weinig onderzoek gedaan naar een effectief leerklimaat en dit vraagt de komende jaren veel aandacht en inspanning. Het Expertisecentrum Jeugd van Hogeschool Leiden ziet dit in eerste instantie als haar opdracht om samen met de beroepspraktijk, het speciaal en regulier onderwijs een bijdrage leveren aan onderzoek en training van het professioneel handelen van leerkrachten

Bovenstaande beschouwing geeft aan dat een adequaat leefklimaat een aantal belangrijke kenmerken heeft. Dit is empirisch onderzocht door van der Helm, Stams en van der Laan in 2011.²

Vier elementen van een orthopedagogisch klimaat voor leren van opvoeden, behandelen en scholing

Het orthopedagogisch klimaat voor opvoeden, behandelen en scholing is ontleend aan empirisch onderzoek (van der Helm et al., 2011) en gebaseerd op het neurobiologische principe dat toenadering- tot of verwijdering van andere mensen een fundamentele rol speelt in de sociale informatieverwerking en ontwikkeling van de hersenen (Damasio, 2011; Decety, 2008; Goldberg, 2009). Toenadering is geassocieerd met betere sociale informatieverwerking, minder denkfouten, behandelmotivatie, empathie (belangrijk voor

---

² De kwaliteit van het klimaat op de leefgroep kan gemeten worden met het Prison Group Climate Instrument (Van der Helm, Stams, & van der Laan, 2011). Dit instrument is ontwikkeld en gevalideerd in FPC Veldzicht en FC Teylingereind en gevalideerd voor jongeren met een licht verstandelijke beperking (Snip, 2012; Van der Kamp, 2011). De PGCI beschrijft het behandel-, leer-, en leefklimaat en onderscheidt vier elementen: ondersteuning, groei, repressie en sfeer. Van deze vier elementen hebben ondersteuning en groei de meeste invloed op het totale behandelklimaat. De invloed van repressie en sfeer is kleiner.

recidivereductie) , een hoger niveau van moreel redenen en minder agressie (Joliffe & Farrington, 2005; Van der Helm et al. 2011). Uit onderzoek (Ros et al, 2012; Van der Helm et al, 2011) blijkt dat ondersteuning of responsiviteit van pedagogisch medewerkers voor de jongeren daarbij een cruciale rol vervult: ondersteuning (responsiviteit) van de pedagogisch medewerker op de groep is vaak de eerste stap richting stabilisatie en rehabilitatie.

3.1 Ondersteuning

Met ondersteuning wordt de steun en responsiviteit van de pedagogisch medewerker bedoeld. Steun is in dit geval gebaseerd op positieve relaties (therapeutical alliance, Geen, 2007; Horvath, 2001) tussen jongere en pedagogisch medewerker en responsiviteit betekent dat de jongere als persoon geaccepteerd wordt door de medewerkers, terwijl verkeerd gedrag wordt afgekeurd. Geïnterneerde jongeren hebben vaak van kind af aan te horen gekregen dat ze niet welkom waren of niet deugden, iets wat volgens recent onderzoek neerkomt op emotionele verwaarlozing, vaak een selffulfilling prophecy is (van Spinhoven, 2011; Bugental, 2009) en tevens een opmaat voor ernstige gedragsproblemen (Spinhoven, 2010) of crimineel gedrag. Wanneer pedagogisch medewerkers de jongeren wel accepteren kan dat een belangrijke eerste stap naar toenadering, rehabilitatie en recidiververmindering betekenen ('The good is stronger than the bad'; vd Helm & Stams, 2012).

Responsiviteit gaat ook over een adequate reactie van de pedagogisch medewerker op speciale behoeften van jongeren (Van der Helm, Klapwijk, Stams, & van der Laan, 2009; Van der Helm, Stams, & van der Laan, 2011c). Om steun en responsiviteit te kunnen bieden, zijn vijf karakteristieken van belang. Deze karakteristieken zijn 'hulp en steun', 'stimulans', 'betrouwbaarheid', 'respect' en 'consistentie' (Ackerman & Hilsenroth, 2003; Marshall et al., 2003).

Hulp en steun bieden gaat over er daadwerkelijk 'zijn' voor de jongere. Niet op 'kantoor' blijven zitten maar bij de groep en dan oprecht geïnteresseerd zijn in wie de jongere is, wat hij wil en kan. Dit is voor medewerkers die met deze jongeren werken vaak extra lastig doordat veel sociale communicatie niet door de jongere wordt begrepen of verkeerd wordt opgevat (problemen bij sociale informatieverwerking geven vaak

problemen met afstand-nabijheid; van der Helm et al. , 2012). Een voorbeeld: als een medewerker iets voor een jongere heeft gedaan, wordt hij daar soms zeer uitbundig voor bedankt. Jongeren hebben vaak moeite met het bewaken van interpersoonlijke grenzen en dat kan bij de medewerker overdreven of grensoverschrijdend overkomen. Als een medewerker de bedoeling niet begrijpt of aanvoelt, kan hij de jongere erg kwetsen (sociale nadeelsituatie). De medewerker kan dit wel leren, bijvoorbeeld binnen Youturn. Tijdens een basistraining wordt dan nadrukkelijk ingezoomd op de professionele attitude met betrekking tot hulp en steun (positief betrokken zijn) voor de jongere (Slot & Spanjaard, 2009, Van der Helm & Harte, 2012). Door deze training wordt medewerkers geleerd om responsief te zijn voor jongeren (en eventueel diens ouders).

Stimulans heeft betrekking op het niet afzijdig blijven, maar daadwerkelijk met de jongere(n) aan de slag gaan. Jongeren hebben vaak erg veel moeite met het sociaal functioneren in de groep doordat het onderling wantrouwen vaak erg groot is. Medewerkers stimuleren als het goed is de jongere(n) om deel te nemen aan de groep. Geen deelname en sociale isolatie bij jongeren duiden vaak op een opbouw van agressie via negatieve sociale informatieverwerking (Fluttert, 2009; Roset al., 2012).

Met betrouwbaarheid wordt professioneel gedrag van de pedagogisch medewerker bedoeld. Afspraken nakomen en eerlijk zijn, ook al is de jongere soms zelf niet eerlijk. Het goede voorbeeld geven moet de jongere verleiden dat ook te gaan doen. Daar is tijd voor nodig, zeker bij jongeren met een vijandige kijk op anderen (Sato et al., 2009). Eindeloos voordoen en uitleggen, met name bij jongeren met een licht verstandelijke beperking, is dan noodzakelijk. Met name omdat deze jongeren opgedane leerervaringen niet of moeilijk kunnen overzetten naar nieuwe situaties (Van der Helm, van Nieuwenhuizen & Wegter, 2011). Daarom is oefenen met verschillende sociale probleemsituaties heel belangrijk. Binnen Equip kan op deze probleemsituaties en vijandige denkwijzen ('de vier denkfouten'³) worden gereflecteerd en geoefend. Deze vorm van competentiegericht werken kan er voor zorgen dat probleemsituaties op een

---

³ De vier denkfouten zijn: egocentrisme; 2. Anderen de schuld geven; 3. goedpraten/verkeerd benoemen; 4.uitgaan van het ergste.

gestructureerde wijze aangeboden worden.

Jongeren, zeker jongeren met een licht verstandelijke beperking, zeggen vaak dat ze iets begrepen hebben om niet dom over te komen. Medewerkers dienen dat te begrijpen. Er is in de praktijk veel geduld voor nodig en creativiteit om telkens nieuwe leersituaties te creëren in en buiten de groep, maar ook tijdens het onderwijs en buiten de instelling bij verloop. Wanneer incompetent gedrag bij sociale probleemsituaties niet begrepen wordt door medewerkers is het mogelijk dat medewerkers dit gedrag als gebrek aan motivatie zien of een negatieve, vijandige houding toeschrijven aan een jongere. Dat is een denkfout van de medewerker. Het gevolg is vaak bestraffend of onprofessioneel optreden en dat is iets wat de jongere op zijn beurt weer niet begrijpt. De uitkomst is vaak een coercieve feedbackcyclus (Bugental, 2009). YOUTURN geeft kaders voor de medewerkers op welke wijze te reageren op gedrag van jongeren, waarbij het doel is om een positieve feedbackcyclus op te bouwen via belonen, waarderen in plaats van straffen en verwerpen.

De machteloosheid van de ingesloten jongere moet natuurlijk niet worden vergroot door gebrek aan sociale of cognitieve vaardigheden of door onprofessioneel handelen van de pedagogisch medewerker. Machteloosheid en sociale isolatie in een gesloten setting leiden bij jongeren vaak tot agressie (Flutters, 2011; Ros et al, 2012; Van der Helm, Van Nieuwenhuizen, & Wegter, 2010). Respect voor de jongere blijkt uit het zonnodig corrigeren van zijn gedrag en zijn daden bespreken en niet uit het veroordelen van zijn persoon. Competentiegericht werken kan een belangrijke bijdrage leveren aan professioneel gedrag doordat het kaders schept voor de pedagogisch medewerker en gericht is op waardering in plaats van verwerping (Van der Helm & Harte, 2012).

De eerder genoemde machteloosheid van de jongere wordt ook vergroot door gebrek aan consistent gedrag van pedagogisch medewerkers. Nu weer deze regel en dan weer die uitzondering, zonder uitleg (“omdat ik het zeg”) maakt het leven op de groep voor de jongere onvoorspelbaar en veroorzaakt angst en onzekerheid. Deze angst en onzekerheid zorgen voor destabilisatie, agressie en verergert de persoonlijkheidsproblematiek (Van der Helm, Van Genabeek, Stams, & van der Laan, 2012). Competentiegericht werken

binnen YOUTURN geeft praktische handreikingen voor professioneel gedrag, gericht op ontwikkeling (Van der Helm & Harte, 2012).

3.2 Groei

Het element groei verwijst naar zingeving, perspectief en de omstandigheden in de instelling die het voor de jongeren vergemakkelijken om te leren en zich voor te bereiden op een goed leven binnen en buiten de instelling, al dan niet samen met het steunend netwerk (Van der Helm, Klapwijk, Stams, & van der Laan, 2009; Van der Helm, Stams, & van der Laan, 2011c). Zonder perspectief en hoop kan een mens niet groeien en machteloosheid, zeker in geslotenheid (White et al., 2010), heeft een negatief effect op behandelmotivatie (Van der Helm et al., 2012). Groei komt niet vanzelf: het is de taak van de pedagogisch medewerker of sociotherapeut, de psycholoog of gedragsdeskundige en de docent in het speciaal onderwijs om te helpen bij ontwikkeling en dit ook als zodanig te stimuleren en te benoemen. Groei verwijst bij jongeren niet alleen naar ‘met mes en vork leren eten’, maar ook naar perspectief, bij voorkeur samen met het steunend netwerk. Zelfs voor jongeren voor wie er buiten de muren weinig perspectief lijkt te zijn, geldt het volgende: geef iemand nooit op en kijk welk perspectief dan wel past.

Evaringen uit de praktijk, gecombineerd met recent onderzoek (Schubert et al., 2011), leert dat met de tijd zich nieuwe mogelijkheden voor verandering kunnen voordoen. Bij jongeren met een licht verstandelijke beperking zijn ontwikkelingsmogelijkheden echter vaak beperkt. Overvragen leidt altijd tot frustratie en agressie (of submissief gedrag, Van der Helm, Wegter, & van Nieuwenhuizen, 2011). Ondervragen leidt tot stilstand en verlies van motivatie voor behandeling. Met name bij LVB jongeren is het daarom bij het vergroten van competenties van belang om niet alleen vanuit de beperkingen, maar vooral vanuit de mogelijkheden te redeneren en handelen. Positief (her)formuleren (reframing) is met name bij deze groep erg belangrijk. Dit betekent dat de te ontwikkelen competenties heel nauwkeurig samen met de jongere op maat dienen te worden vastgesteld: geen ‘one size fits all’. Dat laatste veroorzaakt namelijk in de regel overvragen, machteloosheid en agressie. Meestal zijn doelen in kleine stapjes voor jongeren met een licht verstandelijke beperking makkelijker te begrijpen dan ‘grote stappen snel thuis’. Het gezamenlijk benoemen en vieren van

successen, trots op jezelf kunnen zijn, is voor de pedagogisch medewerker een goede aanpak. Incompetent sociaal gedrag is vaak een reactie op een verstoord evenwicht tussen de mogelijkheden van de jongere en de eisen die de omgeving stelt (Matthys et al., 2001; Van der Helm et al., 2012), waarbij sociale probleemsituaties op een agressieve wijze worden opgelost. Het op competentievergroting gerichte model YOUTURN kan, mits op een juiste wijze toegepast, een bijdrage leveren aan adequaat sociaal functioneren doordat het zoekt naar een balans tussen taken en vaardigheden (haalbaar dus bereikbaar voor de jongere, Van der Helm & Harte, 2012). In principe wordt daarmee voorkomen dat de jongere (weer) overvraagd raakt.

3.3 Repressie

Repressie omvat de mate en eerlijkheid van controle door de pedagogisch medewerkers, de hoeveelheid regels en de handhaving ervan, de aanwezige privacy en verveling onder de jongens (Harvey, 2007; Van der Helm, Klapwijk, Stams, & van der Laan, 2009; Van der Helm, Stams, & van der Laan, 2011c). Zoals eerder genoemd, is eerlijkheid een groot goed, ook in een gesloten setting. Er is vaak verwarring over het begrip repressie en het wordt soms verkeerd gebruikt (van der Helm et al., 2011). Structuur bieden en ingrijpen wanneer het mis dreigt te gaan is niet wat onder repressie wordt verstaan. Repressie ontstaat juist door onvoorspelbaar handelen van de medewerker (gebrek aan structuur) of door in de regel (zelfs vastgelegd in regels) niet proportioneel handelen (te veel aan structuur), in de regel veroorzaakt door handelingsverlegenheid bij de medewerkers (Van der Helem, Boekee, Stams, & van der Laan, 2011).

Te veel aan structuur is meestal zichtbaar in zeer beheersmatig werken samen met een enorme hoeveelheid regels en regeltjes voor de leefgroep. Soms zijn er zoveel regels dat een jongere er niet aan ontkomt om er dagelijks wel een te overtreden. Dan kan er om de haverklap een sanctie worden gegeven. Het beroemde boek 'Catch 22' van Joseph Heller laat zich vertalen naar de onmogelijke positie waarin een jongere in een gesloten leefgroep kan komen te zitten. Wanneer een jongere de regels niet snapt of niet kan onthouden, wordt dit gezien als een gebrek aan behandelmotivatie en wordt hij gestraft. Wanneer hij uitprobeert hoe hij zich zou moeten gedragen en daarbij een fout maakt, wordt hij ook gestraft. Het spreekt vanzelf dat een dergelijke situatie destabiliserend is

voor de jongeren en daarmee voor de hele gemeenschap op de leefgroep. Eerlijkheid, transparantie en contact houden zijn de belangrijkste competenties van pedagogisch medewerkers om repressief optreden te voorkomen (Kluft & vd. Hatert, 2010).

3.4 Sfeer

Het laatste element, sfeer, geeft de mate weer waarin structuur, veiligheid en vertrouwen tussen de jongeren gekoesterd wordt door zowel de fysieke als sociale omgeving binnen de instelling (Kok, 1992; Langeveld, 1992; Van der Helm, Klapwijk, Stams, & van der Laan, 2009; Van der Helm, Stams, & van der Laan, 2011c). Wanneer er sprake is van veel incidenten verdwijnt de structuur en daarmee de veiligheid en het vertrouwen: jongeren en medewerkers gaan in de ‘overlevingsstand’. Dit houdt in dat iedereen gewantrouwd wordt (dit is een denkfout die ‘altijd uitgaat van het ergste’ (YOUTURN); de zogenaamde ‘hostility bias’, gekenmerkt door een negatieve SIV (Sato et al., 2009; van der Helm, Matthys, & Stams, 2012). Zowel medewerkers als jongeren en pedagogisch medewerkers (die onderscheiden zich niet meer van jongeren) gaan ook andere YOUTURN denkfouten maken, zoals ‘altijd anderen de schuld geven’, ‘goed praten en verkeerd benoemen’ (Brugman et al., 2007).

Wanneer er echter wel structuur, veiligheid en vertrouwen heerst op de groep zullen sociale probleemsituaties op de groep niet meer als vijandig worden geïnterpreteerd en gaan jongeren ook elkaar meer vertrouwen (Van der Helm et al., 2012) en ontstaat minder agressie. Problemen worden opgelost door erover te praten in plaats van door basic assumptions als vechten-vluchten, tegenafhankelijkheid en pairing-of (Bion 1957).

De fysieke omgeving mag niet worden verwaarloosd. Uit veel onderzoek blijkt dat goede voeding, een opgeruimde en schone omgeving met voldoende frisse lucht en bewegingsvrijheid nodig zijn voor geestelijk welbevinden van jongeren en medewerkers. Uit elkaar getrokken meubilair, gescheurde gordijnen en sterren in de ramen geven een signaal af dat ‘niets er meer toe doet’ (van der Helm et al, 2011). Dit geldt overigens ook voor klaslokalen en ontvangstruimtes van bezoekers en verwanten.

4. Medewerkers en organisatie

De pedagogisch medewerker in de instelling en de docent in het speciaal onderwijs zijn de sleutels, de katalysatoren voor leren en daarmee voor gedragsverandering en recidivevermindering. Uit onderzoek blijkt echter dat medewerkers in het aanzicht van agressie en geweld de neiging hebben om te vechten (coercieve cycle) of te vluchten: jongeren worden de baas op de groep met als gevolg onveiligheid (Van der Helm, Boekee, Stams, & van der Laan, 2011). Het gaat hier om ‘transactionele processen’ (Sameroff, 2009; Bugental, 2009). De medewerker heeft invloed op de jongere, maar de jongere heeft zeker ook invloed op de medewerker.

Medewerkers kunnen zich incompetent voelen, bang zijn, boos zijn, geen perspectief zien en dit kan zich uiten in ongewenst, onprofessioneel gedrag en verzuim. Een burn-out en zelfs huiselijk geweld kunnen het gevolg zijn (Lambert 2011). De cultuur van de organisatie, de wijze waarop leiding wordt gegeven aan teamwork zijn doorslaggevend bij het samen vormgeven aan een positief werkklimaat dat een grote invloed heeft op het leefklimaat (De Weerd & van der Helm, 2012; Van Miert & van der Helm, 2012; Van der Helm, Van Tol, & Stams, 2012). Werkklimaat en leefklimaat spiegelen zich in elkaar.

Een op leren gebaseerde organisatiecultuur, een besliste, vriendelijke en op structuur en rehabilitatie gerichte opvoeding en behandeling in plaats van straffen en vernederen draagt aanzienlijk bij tot recidivevermindering (Lipsey, 2009; Schubert et al, 2011; Parhar 2009). Een op beheersing gebaseerde organisatiecultuur veroorzaakt een ‘self-fulfilling prophesy’ en zogenaamde ‘niets werkt’ cognities bij medewerkers (Van der Helm et al., 2012). Leidinggevend, de teamleiders en gedragsdeskundigen moeten inspirerend leiding geven (van der Helm et al., 2011). Uit onderzoek met de LGWCI (living group work climate instrument; De Weert et al., 2012; Van Miert et al., 2012), blijkt dat inspirerend leiderschap zorgt voor een positieve cultuur, teamwork, wat de gezamenlijke doelstellingen van de organisatie sterk bevordert (Van der Helm, van Tol, van Scheppingen, & Stams, 2012). Inspirerend leiderschap zorgt ervoor dat er minder angst is, meer flexibiliteit en dat medewerkers meer controle ervaren. Operationeel, consistent, vakkundig en inspirerend leiderschap zijn vereisten om agressie en problemen te voorkomen.

Ook de processen binnen het team van werkers zijn van grote invloed op de groep. Er is sprake van een wisselwerking (ook wel een parallelle processen genoemd: medewerkers beïnvloeden jongeren en het team beïnvloedt medewerkers). De voortdurende druk binnen het systeem maakt dat medewerkers door de ervaren afhankelijkheid van elkaar minder kritisch worden. Het gevolg is ‘volgen’ in tegenstelling tot verantwoordelijkheid nemen: operationeel leiderschap gaat ontbreken. Om elkaar niet af te vallen nemen medewerkers gezamenlijk verkeerde beslissingen (Van der Helm, Winter, & van Tol, 2011). Dit betekent dat er binnen een team weinig ruimte kan zijn voor reflectie en elkaar aanspreken op onprofessioneel gedrag.

In de gesloten setting zijn alle klassieke voorwaarden voor het klassieke groepsdenken (‘group think’, Janis & Mann, 1992) aanwezig: een afhankelijke groep, een opdracht van buiten, een dubbele en tegenstrijdige opdracht (bewaken en behandelen), leiderschap via richtlijnen (meestal ook van ‘buiten’ wordt hiervoor gebruikt), homogeniteit van leden van de groep (gevaarlijk, opgesloten), versus de homogeniteit van het team (wij zij gezond en vrij), hoge druk door de geslotenheid van het systeem (snelkookpan) en beslissingen waarbij men het gevoel heeft dat deze onder tijdsdruk moeten worden genomen. Wanneer leden zich dan kritisch over beslissingen uitlaten, worden ze vaak letterlijk uit de groep gezet. We zien dan het fenomeen van ‘goede’ en ‘slechte’ groepsleiders, slechte communicatie en herhaaldelijk achter de feiten aanlopen (Van der Helm, Van Tol, Van Scheppingen, & Stams, 2012). Binnen de Justitiële Jeugdzorg zijn trainingen ontwikkeld, zoals Top PM’ers en videofeedbacktraining⁴, om hiermee om te gaan en daardoor het leefklimaat te verbeteren.

5. Maatschappij (buiten)en rehabilitatie

Het is, gezien de onderzoeken van ondermeer Schubert et al. (2011) en Donker en de Bakker (2012) duidelijk dat veel jongeren het niet redden zonder perspectief en trajectzorg. Programma’s als Workwise (arbeidstraining) of Nieuwe Perspectieven zijn daarvoor onontbeerlijk. De maatschappij dient de jongeren wel een kans te geven en dan

---

⁴ Zie voor een uitgebreide beschrijving de handleiding Top PM’ers en videofeedbacktraining van GGZ-E.

is draagvlak onontbeerlijk. Teleurstellingen en terugval horen bij een rehabilitatieproces. Daarom is ook voor een herstelgerichte benadering maatschappelijk draagvlak vereist, temeer omdat we weten dat een punitieve benadering in de regel averechts werkt (zie hiervoor de meta-analyse van Lipsey uit 2009).

Steeds duidelijker wordt dat JJI's niet als eilandjes in de maatschappij een goede invulling aan hun moeilijke taak kunnen geven. Er zijn wel positieve effecten te verwachten van goede trajectzorg waar verlot en resocialisatie onontkoombaar deel van uitmaken. Samenwerken met ambulante hulpverlening, maatschappelijke geledingen, onderwijs en ouders is noodzakelijk. Als bovenstaande geen realiteit is, valt er weinig te verwachten van leren door opvoeding, behandeling en scholing in een gesloten setting. Zoals een jongere dat verwoordde: 'Het maakt mij niet meer uit wat ik hier doe, ik heb buiten alleen nog maar klotigheid en criminaliteit'. Een goed leefklimaat is altijd verbonden met perspectief en participatie (ook van ouders).

6. Onderzoek

Onderzoek naar groepsgewijze behandeling en de effecten op recidive staat nog in de kinderschoenen (Marshall & Burton, 2010). Maar de transitie die de Justitiële Jeugdzorg de afgelopen jaren heeft gemaakt van 'opsluiten' naar 'leren van opvoeding en behandeling' zal, gezien de beschikbare wetenschappelijke evidentie, zeker vruchten afwerpen (Van der Helm et al., 2012). Het is in het kader van evidence-based treatment belangrijk dat de vele initiatieven worden uitgewisseld en onderzocht op effectiviteit. Ook het leefklimaat binnen de Justitiële Jeugdinrichtingen moet onderwerp van onderzoek zijn. En gelukkig gebeurt dat nu in een groot aantal instellingen. Dit maakt het steeds beter mogelijk voor medewerkers om adequater te handelen door middel van de vinger aan de pols te houden en tijdig in te grijpen wanneer het leefklimaat afglijdt naar een ongezond repressief klimaat. Uiteraard zijn we er nog niet. Ook onderzoek naar het werkklimaat van medewerkers en leer- en behandelklimaat in het bijzonder onderwijs zou niet mogen ontbreken. Inmiddels zijn hiervoor de eerste aanzetten. Een onderzoeksprogramma voor het leef-, leer-, werk- en behandelklimaat kan ons helpen om onze inspanningen naar de maatschappij te verantwoorden.

Allen die betrokken zijn bij opvoeding op de leefgroep, behandeling en scholing (het leefklimaat), de ondersteuning en opleiding van medewerkers, alsmede docenten in het speciaal onderwijs (het leerklimaat) en het waarborgen van voorwaarden waaronder deze medewerkers hun werk kunnen doen (het werkklimaat) kunnen door hun inzet een essentiële bijdrage leveren aan de verwezenlijking van een belangrijk maatschappelijk doel. Rehabilitatie, recidivevermindering en ontwikkeling van duizenden jongeren door de inzet van duizenden gemotiveerde medewerkers is een grote uitdaging, maar loont, zo blijkt uit onderzoek (Van der Helm et al., 2012). Zoals een van de jongeren uit een JJI in een interview verwoordde: ‘misschien is er toch iemand die om mij geeft’.

Literatuur

- Andrews, D. A., & Bonta, J. (2010). *The psychology of criminal conduct* (Fifth Edition). New Providence, NJ: Matthew Bender & Company Inc.
- Biehal, N. (2010). Looking inside interventions for young people with behaviour problems. In E. J. Knorth, M. E. Kalverboer, & J. Knot-Dickscheit (eds.), *Inside out. How interventions in child and family care work: An international source book* (pp. 47-49). Antwerpen: Garant Publishers.
- Biehal, N., Ellison, S., Sinclair, I., Randerson, C., Richards, A., Mallon, S., Kay, C., Green, J., Bonin, E., & Beecham, J. (2010). *A report on the intensive fostering pilot programme*. London: Youth Justice Board.
- Brunner, M. (1993). *Retarding America: The imprisonment of potential*. Rockville, MD: National Institute of Justice/NCJRS (publication reference: NCJ 146605).
- De Lange, M., Van Dam, C., Dresen, C., Geurts, E., & Knorth, E. J. (2011). Doorgaande zorg na JeugdzorgPlus: Effectieve zorg voor jongeren met ernstige gedragsproblemen. *Jeugd en Co Kennis*, 5 (4), 8-18.
- De Swart, J. (2011). *De professionele jeugdzorgwerker*. Enschede: Saxion (proefschrift Vrije Universiteit Amsterdam).

- De Swart, J. J. W., Van den Broek, H., Stams, G. J. J. M., Asscher, J. J., Van der Laan, P. H., Holsbrink-Engels, G. A., & Van der Helm, G. H. P. (in press). The effectiveness of institutional youth care over the past three decades: A meta-analysis. *Children and Youth Services Review*.
- Garrido, V., & Morales, L. A. (2007). Serious (violent and chronic) juvenile offenders: A systematic review of treatment effectiveness in secure corrections. In: *The Campbell Collaboration Reviews of Intervention and Policy Evaluations (C2-RIPE)*, July 2007. Philadelphia, Pennsylvania: Campbell Collaboration.
- Gatti, U., Tremblay, R. E., & Vitaro, F. (2009). Iatrogenic effect of juvenile justice. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 50, 991-998.
- Goffman, E. (1961). *Asylums: Essays on the social situation of mental patients and other inmates*. New York: Doubleday.
- Handwerk, M. L., Field, C. E., & Friman, P. C. (2000). The iatrogenic effects of group intervention for antisocial youth: Premature extrapolations? *Journal of Behavioural Education*, 10, 223-238.
- Harder, A. T. (2011). *The downside up? A study of factors associated with a successful course of treatment for adolescents in secure residential care*. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen (proefschrift).
- Harder, A. T., Kalverboer, M. E., & Knorth, E. J. (2011). They have left the building: A review of aftercare services for adolescents in residential child and youth care. *International Journal of Child and Family Welfare*, 14, 86-104.
- Harder, A. T., Knorth, E. J., & Kalverboer, M. E. (2012). A secure base? The adolescent-staff relationship in secure residential youth care. *Child and Family Social Work*, 17, Doi: 10.1111/j.1365-2206.2012.00846.x.
- Harder, A. T., Knorth, E. J., & Zandberg, T. (2006). *Residentiële jeugdzorg in beeld: Een overzichtsstudie naar de doelgroep, werkwijzen en uitkomsten*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- Hermanns, J. (2010). The Wraparound Process in probation services. *EuroVista: Probation and Community Justice*, 1, 129-136.

- Hermanns, J. M. A. (2012). Dagbesteding in justitiële jeugdinrichtingen: het belang van het toekomstperspectief. In: *Nieuwsbrief Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming* - Speciale editie: Congres RSJ 2012, pp. 15-17.
- Horvath, A. O., & Luborsky, L. (1993). The role of the therapeutic alliance in psychotherapy. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 61, 561-573.
- Huizinga, D., & Henry, K. L. (2008). The effect of arrest and justice system sanctions on subsequent behaviour: Findings from longitudinal and other studies. In A. M. Liberman, & D. S. Nagin (Eds.), *The long view of crime: A synthesis of longitudinal research* (pp.220-256). New York: Springer.
- James, C., Stams, G. J. J. M., Ascher, J. J., De Roo, A. R., & Van der Laan, P. H. (2012) *Aftercare programs for reducing recidivism among juvenile and young adult offenders: A Meta Analytic Review*. Manuscript submitted for publication.
- Jetten, E., & Van der Helm, G. H. P. (2012). Dagbesteding in een JJI: meer dan 'je tijd uitzitten'. Over leren en behandelen in een JJI. In: *Nieuwsbrief Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming* - Speciale editie: Congres RSJ 2012, p. 18.
- Kamphof-Evink, L., & Harder, A. T. (2011). Delinquente vrienden: Een risico voor jongeren in een jeugdinrichting? *Orthopedagogiek: Onderzoek en Praktijk*, 50, 318-327.
- Knorth, E. J., Harder, A. T., Zandberg, T., & Kendrick, A. J. (2008). Under one roof: A review and selective meta-analysis on the outcomes of residential child and youth care. *Children and Youth Services Review*, 30, 123-140.
- Knorth, E. J., Noom, M. J., Tausendfreund, T., & Kendrick, A. J. (2007). Characteristics and service responses to young people with serious antisocial and oppositional behaviour: Outlines of a practice-based model of residential care. In H. Grietens, et al. (eds.), *Promoting Competence in Children and Families* (pp. 199-222). Leuven: Leuven University Press.
- Lee, B. R., Chmelka, M. B., & Thompson, R. (2010). Does what happens in group care stay in group care? The relationship between problem behaviour trajectories during care and post-placement functioning. *Child and Family Social Work*, 15, 286-296.
- Lipsey, M. W. (2009). The primary factors that characterize effective interventions with juvenile offenders: A meta-analytic overview. *Victims and Offenders*, 4, 124-147.

- Loughran, T. A., Mulvey, E. P., Schubert, C. A., Fadan, J., Piquero, A. R., & Losoya, S. H. (2009). Estimating a dose-response relationship between length of stay and future recidivism in serious juvenile offenders. *Criminology*, *47*, 699-740.
- Mager, W., Milich, R., Harris, M. J., & Howard, A. (2005). Intervention groups for adolescents with conduct problems: Is aggregation harmful or helpful? *Journal of Abnormal Child Psychology*, *33*, 349-362.
- Marshall, W. L., & Burton, D. L. (2010). The importance of group processes in offender treatment. *Aggression and Violent Behavior*, *15*, 141-149.
- Nijhof, K. (2011). *Crossing barriers. Evaluation of a new compulsory residential treatment program for youth*. Nijmegen: Radboud University (proefschrift).
- Parhar, K. P., Wormith, S. W., Derkzen, D. M., & Beauregard, A. M. (2008). Offender coercion in treatment: A meta-analysis of effectiveness. *Criminal Justice and Behaviour*, *35*, 1109-1135.
- Pinker, S. (2011). *The better angels of our nature: The decline of violence in history and its causes*. New York: Penguin.
- Pritikin, M. H. (2009). Is prison increasing crime? *Wisconsin Law Review*, *2*, 1049-1108.
- Pullmann, M. D., Kerbs, J., Koroloff, N., Veach-White, E., Gaylor, R., & Sieler, D. (2006). Juvenile offenders with mental health needs: Reducing recidivism using Wraparound. *Crime and Delinquency*, *52*, 375-397.
- Rhule, D. M. (2005). Take care to do no harm: Harmful interventions for youth problem behaviour. *Professional Psychology: Research and Practice*, *36*, 618-625.
- Schubert, C. A., Mulvey, E. P., Loughran, T. A., & Loyosa, S. H. (2012). Perceptions of institutional experience and community outcomes for serious adolescent offenders. *Criminal Justice and Behavior*, *39*. Doi: 10.1177/0093854811426710.
- Spinhoven, P., Elzinga, B. M., Hovens, J. G. F. M., Roelofs, K., Zitman, F. G., Van Oppen, P., & Penninx, B. W. (2010). The specificity of childhood adversities and negative life events across the life span to anxiety and depressive disorders. *Journal of Affective Disorders*, *126*, 103-112.
- Stams, G. J. J. M. (2011). *Het recht van de zwakste: de forensische jeugdzorg in orthopedagogisch perspectief*. Amsterdam: Amsterdam University Press (oratie).

- Steurer, S. (1996). *Correctional education: A worthwhile investment*. Geraadpleegd via: <http://novel.nifl.gov/nalld/VOL3NO2.HTM>.
- Stomp, O. (2012). 'Haal straffen en opvoeden uit elkaar bij jeugddelinquenten'. *Sozio - SPH, Vakblad voor Sociale en Pedagogische Beroepen* (29 maart 2012). Geraadpleegd via: <http://www.sozio.nl/haal-straffen-en-opvoeden-uit-elkaar-bij-jeugddelinquenten/1024404>.
- Suter, J. C., & Bruns, E. J. (2009). Effectiveness of the Wraparound Process for children with emotional and behavioral disorders: A meta-analysis. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 12, 336-351.
- Vacca, J. (2008). Crime can be prevented if schools teach juvenile offenders to read. *Children and Youth Services Review*, 30, 1055-1062.
- Van Dam, C., Nijhof, K., Scholte, R., & Veerman, J. W. (2010). *Evaluatie nieuw zorgaanbod gesloten jeugdzorg voor jongeren met ernstige gedragsproblemen*. Nijmegen: Praktikon.
- Van der Helm, G. H. P. (2011). *First do no harm*. Amsterdam: SWP Publishers (proefschrift VU Amsterdam).
- Van der Helm, G. H. P. (2012). *Jeugdzorg Plus, van insluiten naar behandelen...en trajectzorg. Transitie in de gesloten jeugdzorg*. Toespraak op het VWS Congres 'Trajecten JZ plus', 19 maart 2012, Sassenheim.
- Van der Helm, G. H. P., & Austmann, B. (in press). Meester en Hulpverlener. Over het werk van docent in de gesloten jeugdzorg. *Sozio - SPH, Vakblad voor Sociale en Pedagogische Beroepen*, 3 (in press).
- Van der Helm, G. H. P., Boekee, I., Stams, G. J. J. M., & Van der Laan, P. H. (2011). Fear is the key. Keeping the delicate balance between flexibility and control in a Dutch youth prison. *Journal of Children's Services*, 6, 248-263.
- Van der Helm, G. H. P., Klapwijk, M., Stams, G. J. J. M., & Van der Laan, P. H. (2009). 'What Works' for juvenile prisoners: The role of group climate in a youth prison. *Journal of Children's Services*, 4, 36-48.
- Van der Helm, G. H. P., Stams, G. J. J. M., & Van der Laan, P. H. (2011). Measuring group climate in a forensic setting. *The Prison Journal*, 91, 158-177.
- Van der Helm, G. H. P., Stams, G. J. J. M., Van der Stel, J. C., Van Langen, M. A. M., & Van der Laan, P. H. (2011). Group climate and empathy in a sample of incarcerated boys.

International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology.

Doi:10.1177/0306624X11421649.

- Van der Helm, G. H. P., Van Genabeek, M., Stams, G. J. J. M., & Van der Laan, P. H. (2011). Violence in youth prison: The role of group climate and personality. *Journal of Forensic Psychiatry and Psychology*. Doi: 10.1080/14789949.2011.633615.
- Van der Helm, G. H. P., Wissink, I.B., Stams, G. J. J. M., & De Jong, T. (in press). Measuring treatment motivation in a forensic setting. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology* .
- Walter, U. M., & Petr, C. G. (2011). Best practices in Wraparound: A multidimensional view of the evidence. *Social Work, 56*, 73-80.
- Weisburd, D., Lum, C. M., & Petrosino, A., (2001). Does research design affect study outcomes in criminal justice? *Annals of the American Academy of Political and Social Science, 578*, 50-70.
- Weiss, B., Caron, A., Ball, S., Tapp, J., Johnson, M., & Weisz, J. R. (2005). Iatrogenic effects of group treatment for antisocial youths. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 73*, 1036-1044.
- White, H. R., Shi, J., Hirschfield, P., Mun, E. I., & Loeber, E. R. (2009). Effects of institutional confinement for delinquency on levels of anxiety and depression among male adolescents. *Youth Violence and Juvenile Justice, 8*, 295-313.
- Witvliet, M. (2009). *Relations with peers and development of psychological problems; a group approach*. Amsterd